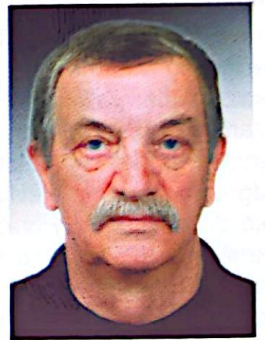

POPIŠI ME NJEŽNO

Da države popisuju svoje podanike bjelodana je činjenica. I Hrvatska to radi, ali na svoj, specifičan način. Popisuje Hrvate kojima je materinji (po hrvatski materinski) jezik hrvatski, vjera katolička i narodnost, naravno, Hrvat/Hrvatica. Oni koji to nisu popisuju se kao druga narodnost s drugim maternjim jezikom i drugom vjerom ili nisu vjernici. Ostaje im, čak, mogućnost da se vjerski ne izjašnjavaju

Napisao: Nikola Cetina, ostale/druge narodnosti/nacionalnosti, maternjeg/materinskog jezika i vjere/veroispovesti

Državni zavod za statistiku u svojim dokumentima navodi kako su u pripremi popisa korišteni i međunarodni dokumenti, među kojima su i Preporuke konferencije evropskih statističara za popise stanovništva i stanova 2010. godine, pripremljene u saradnji s Ekonomskom komisijom UN-a za Evropu i Statističkim uredom Evropske unije-Eurostatom. A taj dokument navodi da: "pojedini članovi kućanstva trebali bi moći, ako to žele, dati osobne informacije na odvojenom upitniku tako da ih ne otkriju niti članovi kućanstva, niti popisivači". Lijepo rečeno i preporučeno, ali u našoj stvarnosti taj član kućanstva ne mora niti biti prisutan kod popisa već umjesto njega netko drugi odgovara i na pitanje o vjerskoj pripadnosti, iako svoju vjersku pripadnost može izraziti samo osoba na koju se to odnosi. Navodi se u toj preporuci da „neke zemlje mogu razmotriti i mogućnost prikupljanja podataka o precima i etničkom porijeklu roditelja, djedova i baka". Kako bi tek rezultati popisa izgledali kada bi se kojim slučajem kod nas dosljedno primjenjivala i ova preporuka. Koliko bi na tom popisu bilo konvertita, asimiliranih i zagubljenih pripadnika koji bi inače

spadali u rubriku "ostali". Takvima preporuka pomaže navodeći da „ispitanici, ako to žele, trebaju imati slobodu navesti više od jedne etničke pripadnosti ili kombinaciju etničkih pripadnosti". Naravno da su nas autori popisivačkih pitanja poštedjeli ovakvih neugodnosti

na poslu

d. znanje jezika, sposobnost govorenja i/ili pisanja jednog ili više jezika. Oglušili su se sastavljači pitanja i na ovu preporuku vjerojatno uplašeni mogućim rezultatima koji bi možda umanjili postotak onih koji po inerciji i/ili preporuci

PRAVOSLAVAC? ŠTA JE TO?

Dolazi mlada popisivačica kod porodice jednog Srbina u Viškovo i odbija upisati da su pravoslavci tvrdeći da se nemaju pravo tako izjasniti. Domaćin ostaje šokiran, zove ljude iz SKD "Prosvjeta" i isti dan ponovno dolazi ista popisivačica i upisuje ga kao pravoslavca

servirajući nam i sugerirajući samo jednoznačne odgovore, po mogućnosti bez "razno, ostalo i drugo".

Na popisnici se nalazi i pitanje o materinjem jeziku. Nude se odgovori: hrvatski i drugi (upisati koji) iako evropska preporuka predlaže slijedeću formulaciju tog pitanja:

- maternji jezik
- glavni jezik, jezik kojim osoba najbolje vlada
- jezik kojim najčešće govori u kući i/ili

popisivača upisuju kao svoj maternji jezik onaj koji je službeno jedini ponuđen. Ponuđeni smo "velikodušno" da se vjerski izjasnimo kao pripadnici katoličke vjere (ma šta to značilo) ili kao "drugi". U Evropi, ako to pitanje uopće postavljaju, formuliraju ga ovako:

- formalno članstvo u nekoj Crkvi ili vjerskoj zajednici.
- identificiranje s određenom vjerom, vjerskom zajednicom ili vjeroispovijedi.
- vjersko uvjerenje.

- d. vjera u kojoj je osoba odrasla.
e. prakticanje vjere.

Sudeći po ponuđenim odgovorima jasno je zašto su se naši sastavljači pitanja ipak priklonili formulaciji pitanja koje nika-ko ne može ugroziti da sekularna država i ubuduće financira vjerske zajednice po broju deklariranih vjernika.

“SLUČAJNI” SLUČAJEVI

Nije prvoaprilska šala da su nas popisivači baš 1. aprila počeli popisivati. A onda nastaju, kako je to kod nas uobičajeno, brojne situacije ne baš naklonjene onima koji nisu (bar deklarativno) pripadnici većinskog naroda. Brojna svjedočenja ukazuju da veliki broj popisivača na pitanja o državljanstvu, narodnosti, materinjem jeziku i vjeri istovremeno pita i odgovara naravno stavljajući X na hrvatsko državljanstvo, Hrvat/Hrvatica, hrvatski jezik i katolička vjera. U tom slučaju osoba koja se popisuje mora s nelagodom reći popisivači da nije Hrvat, da mu materinji jezik nije hrvatski i da je neke druge vjere. Onda popisivač uzima korektor, briše upisano i nadopisuje ono što mu, već zbunjeno, popisnik kazuje. Dosjetili su se popisivači, ili su tako instruirani, da i ovu prepreku savladaju pa u Slavoniji, Pakracu i Kutini naknadne podatke upisuju običnom olovkom. Ovaj “specijalni” tretman nehrvata i nekatolika i treniranje čistunstva posebno je raširen kod popisivanja vjerske pripadnosti. U Smilčiću kod Benkovca, Poljicima kod Zadra i Viškovu kod Rijeke popisivači su one koji su se drznuli upisati kao pravoslavni upisali kao grkokatolike.

GRKOKATOLICI NAPRED, PRAVOSLAVCI STOJ!

Dolazi mlada popisivačica kod porodice jednog Srbina u Viškovo i odbija upisati da su pravoslavci tvrdeći da se nemaju pravo tako izjasniti. Domaćin ostaje šokiran, zove ljude iz SKD “Prosvjeta” i isti dan ponovno dolazi ista popisivačica i upisuje ga kao pravoslavca. “Usput sam je podučio o tome što je pravoslavac, a što katolik i koje su razlike između rimokatolika i grkokatolika. Tek tada djevojka je rekla da nije riječ o njezinoj samovolji, već da su je upravo tako educirali i u uredu joj rekli da pravoslavce upisuje kao grkokatolike”- svjedoči nesuđeni grkokatolik I. Ista popisivačica (fakultetski obrazovana) tvrdila je da pojmovi pravoslavac i agnostik ne postoje, a na opravdane prigovore izjavila je da je dobila nove upute po kojima treba upisivati ono što ljudi kažu.

Ćirilini primjerak obrasca koji su Srbi mogli koristiti prilikom popisa stanovništva

РЕПУБЛИКА ХРВАТСКА
ДРЖАВНИ ЗАВОД ЗА СТАТИСТИКУ

ПОПИСНИЦА
(стање 31. марта у 24 часова)

POPIS
2011

Образак П-1
Сви подаци на овом образцу службени су знаци и користеће се само у статистичке сврхе.

ГРАД/ОПШТИНА ПОПИСНИ КРУГ СТАН ДОМАЋИНСТВО ЛИЦЕ

1

1. Презиме
Име

2. Пол мушки женски 3. Датум рођења ДАН МЕСЕЦ ГОДИНА

4. Идентификациони број СИБ или БРОЈ ЛИЧНЕ КАРТЕ 5. Брачно стање нежењен/неудата ожењен/удата удовац/удовица разведен/разведена 6. Врста заједнице у којој лице живи брачна заједница ванбрачна заједница истополна заједница није у брачној/ванбрачној/истополној заједници четворо и више (уписати колико) није родила

7. Број живорођене дече (и оне која више нису жива) једно двоје троје

8. Да ли је лице стални становник насеља пописа? Да → 9 Не → 10 9. Да ли је лице присутно у насељу у критичном моменту? Да → 14 Не → 10

10. Место одсуства/место становања Република Хрватска НАСЕЉЕ УЛИЦА КУЋНИ БРОЈ ДОДАТАК КУЋНОМ БР. ГРАД/ОПШТИНА СТРАНА ДРЖАВА страна држава

11. Разлог одсуства/присутности а) у земљи б) у иностранству рад борави као члан породице на раду у дипломатским службама, представничтвима и сл. школовање борави као члан породице лица на раду похађање студија (само за лица чланици домаћинства бораве у земљи) породични разлози рад у дипломатским службама, представничтвима остали разлози остали разлози

12. Време и намера одсуства/присутности а) колико је лице одсуств/присутно? ДО 1 МЕСЕЦ МЕСЕЦ ГОДИНА б) колико лице још намерава да буде одсуств/присутно? ДО 1 МЕСЕЦ МЕСЕЦ ГОДИНА И ДУЖЕ

13. Учесност враћања у место становања недељно ређе

14. Место рођења лица а) у насељу пописа б) у другом насељу РХ НАСЕЉЕ ГРАД/ОПШТИНА СТРАНА ДРЖАВА

15. Место становања мајке у време када је лице рођено а) у насељу пописа б) у другом насељу РХ а) у иностранству НАСЕЉЕ ГРАД/ОПШТИНА СТРАНА ДРЖАВА

SRBI 125

I u Poljicima kod Zadra popisivačica nije dozvoljavala mještanima da se izjašnjavaju kao pravoslavci. “Djevojka je objasnila da ne postoji nikakva druga mogućnost osim izjašnjanja kao katolik ili zaokružiti drugi ponuđeni odgovor-druga-. Tek kada je sve primilo oblik javnog skandala, sva uplakana rekla mi je kako im je prilikom edukacije izričito rečeno da postoje samo te dvije mogućnosti i ona je, iz vlastitog neznanja, straha od gubitka tih nekoliko

tisuća kuna ili nečeg trećeg krenula raditi posao onako kako su je podučili. Stoga smatram da ni u Poljicima, ni u Smilčiću, Rijeci ili Vukovaru uopće nije problem u popisivačima i njihovim kontrolorima, već isključivo u onima koji su ih u Zagrebu „učili poslu“- kazuje Slobodan Marinković vijećnik u općini Vrslu kojoj Poljica pripadaju novinaru tjednika Novosti. Sličnu je priču, pišu Novosti, ispričao i Vladimir Šušak iz Smilčića a koji je popisivačici dva puta ponovio da je Srbin i pravoslavac.

nakon dva sata popisivačica se vratila natrag uz izvinjenje zbog neugodnosti i napravila ispravku u rubrici vjera u koju ga je upisala kao grkokatolika.

IMA ĆIRILICE I EKAVICE !

Na pitanja zašto će popis trajati četiri umjesto prijašnjih dva tjedna Državni zavod za statistiku odgovara: „Iskustva

škola, pa je to mlađim popisivačima uglavnom nečitljivo, osim ako nisu pri edukaciji učili i ćirilicu. Možda je i bolje da popisivači prilikom popisa nisu Srbima pokazivali te ogledne primjerke jer su pisani na srpskoj ekavici, kojim ovdašnji Srbi uglavnom ne govore. Zaboraviše kreatori ovih zvaničnih dokumenata da

Možda je i bolje da popisivači prilikom popisa nisu Srbima pokazivali ogledne primjerke namijenjene nacionalnim manjinama, jer su pisani na srpskoj ekavici, kojim ovdašnji Srbi uglavnom ne govore. Zaboraviše kreatori ovih zvaničnih dokumenata da ovdašnji Srbi uglavnom govore i u pismu se služe ijekavicom

iz prijašnjih popisa pokazala su da više pozornosti treba posvetiti samom opisivanju jer će popisivač nakon nekoliko dana steći rutinu i veću učinkovitost“. Nije teško ni zamisliti kako će stečenu rutinu i učinkovitost pokazati i popisivači koji su educirani da negiraju postojanje jedne nacije i vjere i kojima nije poznata zakonska odredba iz čl. 8. Zakona o popisu stanovništva... kojom se propisuje da “pripadnici nacionalnih manjina imaju pravo dobiti na uvid ogledne primjerke Popisnice i Upitnika za kućanstvo i stan na jeziku i pismu nacionalne manjine kojoj pripadaju. Ne čudi činjenica da većina popisivača kod sebe nije imala ogledne primjerke Popisnice i Upitnika namijenjenih Srbima jer su oni pisani na ćirilicom pismu, koje je protjerano iz hrvatskih

ovdašnji Srbi uglavnom govore i u pismu se služe ijekavicom.

I NEONACISTI (PA ČAK I SRBI) NAS POPISUJU !

Kreatorima ovakvog popisivanja i educiranja o nepostojanju pravoslavnih Srba ni to nije bilo dovoljno već za popisivača u gradu Sveta Nedjelja angažiraju osuđenog neonacistu (da ga ne uvrijede navode mu samo inicijale M.S.). M.S.(podaci poznati samo pravosuđu i Državnom zavodu za statistiku) osuđen je 2008. godine zbog rasne i druge diskriminacije, a sa pravom se postavlja pitanje kako će takav popisivač ispitivati građane o njihovoj nacionalnoj i vjerskoj pripadnosti. Kada je ova sramota izašla na vidjelo Državni zavod za statistiku pronalazi salomonsko rješenje. Udaljavaju ga s po-

sla popisivača uz napomenu da će mu “pokušati naći zamjenski posao u okviru popisa u kojem neće biti u neposrednom kontaktu s građanima”?!. Kreatori ovakvog popisa stanovništva nisu mogli izbjeći da se ponegdje nađe među popisivačima i poneki Srbin/Srpkinja, koje su u Zadru spremno dočekivali pojedini građani sa, za Srbe, već uobičajenim uvredama.

“PAPALA MACA”

Popisivanje stanovništva vršeno je i u, po mnogima, u ono “mračno doba”. Istine radi, kod tih popisa svaki popisni materijal bio je numeriran, što je isključivalo eventualnu naknadnu manipulaciju s prikupljenim podacima. U sadašnjem popisu popisni materijali, naravno, nisu numerirani, a nije predviđen ni potpis popisane osobe. Na njima su moguće trenutne i/ili naknadne promjene unešenih podataka. Kako se za upisivanje podataka, posebno kod onih pod “razno” doda korištenje korektora i upisivanje podataka običnom olovkom krajnji rezultat kod “ostalih” je krajnje (ne)izvjestan. Biti će ih/nas onoliko koliko statističari i njihovi nalogodavci vodeći brigu o “remetilačkom faktoru” procjene da ih treba biti. Na novinarsko pitanje o mogućim zloupotrebama i razlozima zbog čega popisni materijali nisu numerirani Državni zavod za statistiku odgovara “Smatramo da je kroz Zakon o popisu stanovništva, kućanstava i stanova, organizacijske i metodološke upute onemogućena manipulacija popisnicama. Stoga nismo posebno numerirali popisnice. To bi, također, dodatno poskupilo tisk obrazaca te usporilo proces popisivanja. Osim toga, popisivač zadužuje određeni broj popisnih obrazaca i dužan ih je sve vratiti, popunjene, ali i prazne”. Za one koji su mislili da će im i naknadno biti dostupni popisni materijali želeći provjeriti da li je do onih koji podatke upisuju i obrađuju došao izvorni dokument pobrinuo se zakonodavac navodeći u čl. 49. Zakona o popisu stanovništva, kućanstva i stanova 2011. da će se po završetku unosa popisnih podataka na računalni medij obaviti uništavanje popisne građe. Djeca bi ovakve igre odraslih, kad bi ih kojim slučajem razumjela, izvjesno izrekla “papala maca” i svaki daljnji komentar bio bi suvišan. ■

SRBI IZMIŠLJOTINA

Saopštenjem se oglasila i Eparhija dalmatinska izražavajući najdublju zabrinutost zbog najgrubljih prestupa prema srpskom stanovništvu. Stoga zbog slučajeva pritiska i pokušaja vještačke podjele među Srbima, apeliraju da se u daljnjem popisu stanovništvu omogući potpuna sloboda izražavanja, te da se slobodno i bez straha mogu izjasniti kao Srbi pravoslavci. U Dalmaciji se je povodom popisa oglasila i samozvana Hrvatska pravoslavna zajednica sa plakatima kojima poziva pravoslavce da se izjasne kao Hrvati, jer po njima Srbi su puka izmišljotina